

C) Vývojové hledisko zkoumáme sice v souvislosti s proměnnou vývojové zralosti, přesto je třeba k jednotlivým technikám uvést, pro které věkové období jsou nejvhodnější. To souvisí i s výběrem věkových skupin k ověření proměnných v jednotlivých hrách.

Techniky světa je možno zadávat od třetího roku, kdy se objevuje konstruktivní hra. Loutkové scény a loutkové hry jsou vhodnější až od pátého roku. Aktivní improvizovaná hra s loutkovým divadlem od školního věku. Horní věková hranice není omezena, ale při zpracování jsou výrazné rozdíly v závislosti na věku. Hraní rolí formou psychodramatu je možno rozvíjet v pubescenci a nejlépe v adolescenci, i když existuje řada technik hraní pro děti mladšího školního věku a pro děti předškolní. Vzhledem k tomu, že mimetická funkce se objevuje a krystalizuje v předškolním věku a zachovává se pak ve své základní tonalitě až do dospělosti, pokládáme za nutné brát vždy zřetel k mimetickým projevům tohoto formativního období.

Ideálním prověřením pole mimetických her by bylo vybrat z každého z pěti okruhů jednu techniku a zkoumat pak u nich všech pět vyčleněných proměnných. To by pak mělo být provedeno vždy na skupině předškolních dětí (3–7 roků), dětí v raném školním věku (7–10 let), u pubescentů (10–15 let) a adolescentů (15–18 let). Vzhledem k rozsahu takového pojetí jsme zatím projekt výzkumu omezili jak s ohledem na zastoupení všech věkových kategorií, tak na ověření všech proměnných v uvedených technikách.

#### LITERATURA

- Borecký, V.: *Technika univerza* (T. U.). Podklady experimentální verze metody, Praha 1974.
- Borecký, V.: *Technika rodinné scény* T. R. S.J. Podklady hrové techniky. Praha 1977.
- Borecký, V.: *Mimetické hry*. Referát na X. psychol. dnech. Plzeň 1981.
- Kotásková, *Londýnská technika doll-play*. Čs. psychologie: 13:1969:5:460–473; 14:1970:5:488–496; 15:1971:1:34–54; 3:231–252; 4:378–390.

## Psychický vývoj deprivovaných dětí

JARMILA KOLUCHOVÁ

*katedra psychologie PF UP, Olomouc*

V letech 1971–1980 byla sledována 60členná skupina dětí (43 % chlapců, 57 % dívek, z celkového počtu bylo 41 % cikánských dětí), v jejichž anamnéze bylo závažné deprivace poškození, se zaměřením na komplexní postižení vývoje dítěte v rámci jeho náhradní rodiny i širšího životního prostředí. Průměrný věk při přijetí do pěstounské rodiny byl 5 roků s rozptylem od 1 do 11 roků.

Deprivace jedné třetiny dětí byla tak hluboká, že byly před zařazením do výzkumu diagnostikovány jako oligofrenické, na úrovni debility až imbecility. Cílem výzkumu bylo ověření možnosti nápravy psychické deprivace a zjištění činitelů, které ji podmiňují. Výsledky výzkumu slouží k dalšímu rozvoji náhradní rodinné péče, především ke zkvalitnění psychologické diagnostiky při výběru dětí a žadatelů a při dalším vedení pěstounské rodiny.

V závěru výzkumu (při průměrném věku dětí 14 let) jsme shrnuli veškeré testové výsledky, klinická pozorování a anamnestické údaje a zaměřili se na hodnocení intelektových dispozic, utváření osobnosti a sociálního začlenění v rodině i širší společnosti. Výsledky ukazují, že psychická deprivace je do značné míry, příp. zcela reparaibilní i u dětí předškolního a mladšího školního věku. Nápravu jsme zjistili nejen v oblasti intelektového vývoje, nýbrž také v oblasti citové a sociální a v celkovém utváření osobnosti. Ověřili jsme, že při nápravě deprivace je rozhodujícím, integrujícím a nezastupitelným činitelem vhodná náhradní rodina a především osobnost matky-pěstounky. Plánujeme další sledování této skupiny až do doby jejich dospělosti, se speciálním zaměřením na jejich vztahy partnerské, rodičovské a na jejich celkovou sociální integraci.